

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 391

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol
Andrzej Raszkowski
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-509-4

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Wanda Maria Gaczek: Szanse i zagrożenia rozwoju wielkomiejskich obszarów funkcjonalnych na przykładzie Aglomeracji Poznańskiej	11
Danuta Stawasz: Trendy zagospodarowania przestrzeni polskich miast – przyczyny i konsekwencje dla ich rozwoju	23
Florian Kuźnik: Zarządzanie efektywnością miejskich usług publicznych	32
Artur Myna: Uwarunkowania przestrzennego zróżnicowania kosztów utrzymania wielorodzinnych zasobów mieszkaniowych	40
Adam Drobniak, Klaudia Plac: <i>Urban resilience</i> – studia przypadków oceny ekonomicznej prężności miejskiej	49
Andrzej Raczyk, Iwona Majkowska: Problemy identyfikacji gmin o zdominowanej strukturze gospodarki	62
Ewelina Szczech-Pietkiewicz: <i>Smart city</i> – próba definicji i pomiaru	71
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Zarządzanie partycypacyjne we wspólnotach lokalnych	83
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Gminy wiejskie jako beneficjenci środków z UE w latach 2007–2013 na przykładzie województwa mazowieckiego	92
Andrzej Raszkowski: Zestawienie silnych i słabych stron Dzierżoniowa oraz kluczowych zadań do realizacji w świetle badań ankietowych	101
Cezary Brzeziński: System planowania przestrzennego jako bariera realizacji komponentu miejskiego polityki spójności w Polsce	110
Justyna Danielewicz: Współpraca na obszarach wiejskich na przykładzie funkcjonowania lokalnej grupy działania Fundacja Rozwoju Gmin „PRYM”	119
Sylwia Dolzblasz: Otwartość transgraniczna placówek usługowych w mieście podzielonym Gubin/Guben	128
Eliza Farelnik: Innowacyjność w procesie rewitalizacji obszarów miejskich	137
Anna Grochowska: Zagrożenia i konflikty w zakresie zagospodarowania przestrzennego na terenie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich	147
Kamila Juchniewicz-Piotrowska: Decyzja o warunkach zabudowy jako przyczyna braku ładu przestrzennego	156
Alina Kulczyk-Dynowska: Przestrzenne i finansowe aspekty funkcjonowania Białowieskiego Parku Narodowego	167
Sławomir Olko: Rola klastrów w przemysłach kreatywnych w rozwoju miast ...	175
Katarzyna Przybyła: Poziom życia w wybranych miastach województwa śląskiego	183
Justyna Adamczuk: Rola szkół wyższych w kreowaniu wizerunku miast. Studium przypadku Jeleniej Góry i Wałbrzycha	193

Marta Kusterka-Jefmańska: Jakość życia a procesy zarządzania rozwojem lokalnym	202
Arkadiusz Talik, Remigiusz Mazur: Prawne instrumenty kształtowania podatków lokalnych przez gminy (na przykładzie podatku od nieruchomości)	211
Ewelina Julita Tomaszewska: Możliwości wsparcia rozwoju gminy w programie rozwoju obszarów wiejskich 2014–2020	220
Piotr Paczowski: Znaczenie i wpływ kapitału społecznego na rozwój lokalny	229
Maciej Turała: Ocena wpływu zmiany regulacji na zdolność gmin w Polsce do obsługi i zaciągania zobowiązań	239
Lech Jańczuk: Samorząd terytorialny jako benchmark ładu zintegrowanego w procesie rozwoju zrównoważonego	248
Jacek Witkowski: Rola walorów przyrodniczych w rozwoju lokalnym w świetle dokumentów strategicznych na przykładzie wybranych gmin Lubelszczyzny	257
Bożena Kuchmacz: Partnerstwo trójsektorowe jako źródło lokalnego kapitału społecznego	266
Agnieszka Krześ: Znaczenie zasobów endogenicznych w rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego – wybrane aspekty	275
Katarzyna Wójtowicz: Przejawy naruszeń zasady adekwatności w procesie decentralizacji zadań publicznych w Polsce	284
Ewa M. Boryczka: Współpraca sektora publicznego, prywatnego i społecznego w procesie rewitalizacji obszarów centralnych polskich miast	292
Paweł Zawora: Instrumenty rozwoju lokalnego wykorzystywane w samorządach gminnych	302

Summaries

Wanda Maria Gaczek: Opportunities and threats for the development of urban functional areas – example of the Poznań agglomeration	11
Danuta Stawasz: Trends of Polish cities land planning – causes and consequences for their development	23
Florian Kuźnik: Managing the effectiveness of urban public services	32
Artur Myna: Conditions of spatial diversity of maintenance costs in multi-family dwelling stock	40
Adam Drobnik, Klaudia Plac: Urban resilience – case studies of economic urban resilience assessment	49
Andrzej Raczyk, Iwona Majkowska: Problems in the identification of communes with dominated economic structure	62
Ewelina Szczech-Pietkiewicz: Smart City – definition and measurement attempt	71

Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Participatory management in local communities	83
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Rural communes as beneficiaries of EU funds in 2007-2013 on the example of Mazowieckie Voivodeship	92
Andrzej Raszkowski: Strengths and weaknesses of Dzierżoniów and the key tasks to be implemented in the light of survey research	101
Cezary Brzeziński: Spatial planning system as a barrier to the realization of urban component of cohesion policy in Poland	110
Justyna Danielewicz: Cooperation in rural areas. The case of local Action Group “Prym”	119
Sylvia Dołzblasz: Transborder openness of service providers in the divided city of Gubin/Guben	128
Eliza Farelnek: Innovativeness in the process of urban revitalization	137
Anna Grochowska: Threats and conflicts in the field of spatial planning in the Wałbrzych Sudeten Landscape Park	147
Kamila Juchniewicz-Piotrowska: Planning permission as the reason for the lack of spatial organization	156
Alina Kulczyk-Dynowska: The spatial and financial aspects of functioning of Białowieża National Park	167
Sławomir Olko: Role of clusters in creative industries in the development of cities	175
Katarzyna Przybyła: Living standards in chosen Silesian cities	183
Justyna Adamczuk: The role of universities in city image creating. Case study of Jelenia Góra and Wałbrzych	193
Marta Kusterka-Jefmańska: Quality of life vs. processes of local development management	202
Arkadiusz Talik, Remigiusz Mazur: Legal instruments of local taxes shaping by municipalities (on the example of real estate tax)	211
Ewelina Julita Tomaszewska: The possibility of supporting the development of a community in the 2014-2020 Rural Development Programme	220
Piotr Paczóska: The significance and impact of social capital on the local development	229
Maciej Turała: Assessment of regulation change impact on Polish communes' capacity to service liabilities	239
Lech Jańczuk: Local government as the benchmark of integrated governance in the process of sustainable development	248
Jacek Witkowski: The role of natural values in the local development in the light of the strategic documents on the example of selected Lublin communes	257
Bożena Kuchmacz: Three sector partnership as a source of local social capital	266

Agnieszka Krześ: The significance of endogenous resources for the development of Wrocław Metropolitan Area – chosen aspects	275
Katarzyna Wójtowicz: Manifestations of adequacy violations in the process of fiscal decentralization in Poland	284
Ewa M. Boryczka: Cooperation between public, private and social sectors in the process of revitalization of the city centers in Poland	292
Paweł Zawora: Means used by local governments to enhance local development	302

Agnieszka Krześ

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: agnieszka.krzes@ue.wroc.pl

**ZNACZENIE ZASOBÓW ENDOGENICZNYCH
W ROZWOJU WROCŁAWSKIEGO OBSZARU
METROPOLITALNEGO – WYBRANE ASPEKTY**

**THE SIGNIFICANCE OF ENDOGENOUS RESOURCES
FOR THE DEVELOPMENT OF WROCLAW
METROPOLITAN AREA – CHOSEN ASPECTS**

DOI:10.15611/PN.2015.391.29

Streszczenie: W związku z postępującą akumulacją wiedzy i kapitału w rozwoju gospodarczym coraz większą wagę przykłada się do rozwoju lokalnego. Jest to proces, w który zaangażowane są podmioty sceny lokalnej: lokalne władze, mieszkańcy i przedsiębiorcy, mający na celu m.in. poprawę warunków życia ludności, racjonalne wykorzystanie zasobów, wzrost gospodarczy oraz poprawę konkurencyjności jednostki przestrzennej. Wśród czynników rozwoju lokalnego wymieniane są czynniki egzogeniczne (zewnętrzne), które są niezależne od działań lokalnych aktorów, oraz endogeniczne (wewnętrzne), które mogą być kształtowane przez politykę władz samorządowych lub społeczność lokalną. Jednostki lokalne powinny opierać swój rozwój na unikatowych zasobach endogenicznych, takich jak: kapitał ludzki, gospodarka lokalna czy infrastruktura. Gospodarki powiatów wchodzących w skład Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego wykazują duże zróżnicowanie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Ich różnorodność może stać się przeszkodą w rozwoju lub atutem Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. W celu spójnego rozwoju obszaru konieczne jest stworzenie powiązań funkcjonalnych pomiędzy jednostkami, połączeń transportowych, a także opracowanie wspólnej strategii rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Celem referatu jest analiza znaczenia wybranych zasobów endogenicznych w procesie rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.

Słowa kluczowe: rozwój lokalny, zasoby endogeniczne, Wrocławski Obszar Metropolitalny.

Summary: More and more attention is paid to the local development due to the progressive accumulation of knowledge and financial capital in economic development. Local development is a process which involves the local scene actors: local authorities, residents and entrepreneurs and it aims to improve the living conditions of the population, rational use of resources and economic growth. There are two groups of factors of local development: exoge-

nous factors, which cannot be influenced by local scene actors and endogenous, which may be influenced by the local authorities or community. The economy of poviats of Wrocław Metropolitan Area is highly diversified in terms of socio-economic growth. This diversity may be an obstacle or an asset in the development of Wrocław Metropolitan Area. It is necessary to create functional and transport connections between poviats, as well as to create a common development strategy for Wrocław Metropolitan Area. This paper aims to analyze the importance of endogenous resources for the development of Wrocław Metropolitan Area.

Keywords: local development, endogenous resources, Wrocław Metropolitan Area.

1. Wstęp

W związku z kreowaniem nowego paradygmatu rozwoju coraz większe znaczenie przypisuje się gospodarce regionalnej i lokalnej. Ponowne zainteresowanie procesami rozwoju lokalnego wynika paradoksalnie z postępującej globalizacji [Rogowska 2011]. Te dwa, pozornie przeciwstawne, zjawiska – globalizacja i ulokowanie – funkcjonują w literaturze pod pojęciem glocalizacji [Jewtuchowicz 2005].

Rozwój lokalny to proces, w który zaangażowane są lokalne władze, mieszkańcy i przedsiębiorcy, a jego celem jest m.in. poprawa warunków życia ludności, racjonalne wykorzystanie zasobów, wzrost gospodarczy oraz poprawa konkurencyjności jednostki przestrzennej. Jest on uzależniony od potencjału danej jednostki przestrzennej, ale także od umiejętności i zdolności do kreowania i stymulowania rozwoju przez aktorów tego procesu. Unikatowe zasoby endogeniczne stanowią podstawę rozwoju jednostek lokalnych oraz decydują o ich pozycji konkurencyjnej. Celem referatu jest analiza znaczenia wybranych zasobów endogenicznych w procesie rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.

2. Kreowanie nowych wartości w procesie rozwoju lokalnego

Rozwój lokalny to proces przemian zachodzących w lokalnym układzie społeczno-terytorialnym¹, będący wynikiem celowych i systematycznych działań lokalnych podmiotów: władz, mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji działających na lokalnej scenie [Brol (red.) 1998]. Efektem rozwoju lokalnego jest tworzenie nowych wartości, którymi są nowe firmy i miejsca pracy oraz nowe dobra i usługi zaspokajające lokalny i ponadlokalny popyt [Brol (red.) 1998]. J.J. Parysek podkreśla złożoność rozwoju lokalnego, wskazując jego następujące elementy [Parysek 1997]:

1) na terenie gminy spotykają się różne grupy interesów, realizujące własne cele, nie tylko ekonomiczne, o różnych motywach, sposobach oraz sile działania

¹ Przez lokalny układ społeczno-terytorialny rozumie się miasto, gminę wiejską, gminę miejsko-wiejską lub inaczej delimitowany subregion identyfikujący się specjalnymi cechami przestrzeni, gospodarki, kultury, preferencją potrzeb oraz hierarchią wartości [Brol (red.) 1998].

i oddziaływania (władza państwowa, władza samorządowa, podmioty gospodarcze, społeczność lokalna, rodziny);

2) realizowane są różnego rodzaju polityki rozwoju gospodarczego i społecznego (państwowa, regionalna, lokalna);

3) występują różne – niekiedy sprzeczne, jeśli idzie o kierunki działań – systemy i instrumenty regulacyjne (polityka państwowa, regionalna, lokalna, etyka, normy współżycia społecznego itp.).

Sterowanie tak wieloaspektowym procesem wymaga zidentyfikowania posiadanych i potencjalnych zasobów endogenicznych i egzogenicznych, a także określenia priorytetów i kierunków rozwoju lokalnej jednostki. Rozwój lokalny nie jest bowiem celem samym w sobie, lecz ma na celu kreowanie nowych wartości, do których można zaliczyć [Korenik 1998]:

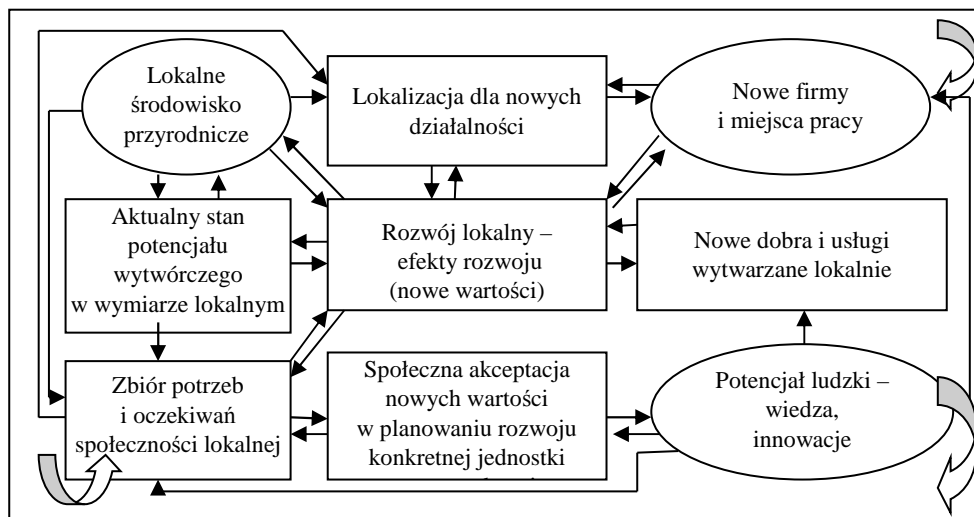
- nowe rodzaje działalności (gospodarczej, społecznej, administracyjnej, usługowej),
- nowe firmy i instytucje, nowe miejsca pracy,
- nowe produkty, dobra, usługi zaspokajające zapotrzebowanie wewnętrzne i zewnętrzne,
- wysoką jakość środowiska życia,
- większą dostępność usług.

Wartości te mogą mieć charakter zarówno materialny, jak i niematerialny. Te pierwsze dotyczą m.in. tworzenia nowych przedsiębiorstw, miejsc pracy, produktów, nieruchomości czy nowoczesnej infrastruktury, czynniki niematerialne zaś obejmują nowe pomysły, informacje, szeroko rozumiane innowacje, podnoszenie kwalifikacji czy nowe metody zarządzania.

Współzależności pomiędzy rozwojem lokalnym a nowymi wartościami, będącymi jego efektem, przedstawia rys. 1. Obok wyżej wymienionych wartości, w procesie rozwoju lokalnego istotna jest również atrakcyjność lokalizacyjna, na którą składają się m.in. środowisko naturalne, potencjał ludzki, wiedza, innowacje oraz infrastruktura. Kształtowanie klimatu inwestycyjnego sprzyja lokalizacji nowych działalności, bezpośrednio wpływając na rozwój jednostki. Bardzo ważnym elementem jest także społeczność lokalna, jej oczekiwania i potrzeby oraz społeczna akceptacja nowych wartości, które napędzają rozwój lokalny.

Kreowanie nowych wartości powinno odbywać się przede wszystkim poprzez rozwój bazy endogenicznej jednostki lokalnej. Do zasobów endogenicznych zalicza się lokalne zasoby demograficzne, lokalną gospodarkę, lokalną infrastrukturę czy lokalny ekosystem, a więc główne czynniki sprawcze rozwoju lokalnego [Brol 2006]. Ważną cechą tych czynników jest możliwość ich kształtowania przez lokalnych uczestników rozwoju. Zasoby te determinują możliwości rozwoju jednostek przestrzennych, a ich odpowiednie ukierunkowanie i wykorzystanie może przyczynić się do uzyskania przewagi konkurencyjnej. Natomiast czynniki egzogeniczne mają charakter zewnętrzny w stosunku do jednostki przestrzennej, a lokalna władza i miesz-

kańcy nie mają na nie wpływu [Tuziak 2013]. Do tej grupy zalicza się m.in. czynniki makroekonomiczne oraz globalne przemiany i trendy.

Objaśnienia: → interakcje bezpośrednie ↪ interakcje pośrednie

Rys. 1. Współzależności w procesie tworzenia nowych wartości rozwoju lokalnego

Źródło: A. Szewczuk, *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 22.

Rozwój lokalny powinien odbywać się przy wykorzystaniu dostępnych zasobów endogenicznych, a także potencjału społecznego, gospodarczego, środowiskowego oraz uwzględniać specyfikę gminy czy powiatu. W odróżnieniu od zasobów zewnętrznych, zasoby endogeniczne mają ograniczoną mobilność i są względnie trwale przywiązane do jednostki lokalnej, tworząc tym samym bufor bezpieczeństwa w czasach kryzysu i stanowiąc podstawę trwałego i harmonijnego rozwoju [Zakrzewska-Półtorak 2011].

3. Zasoby endogeniczne w rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego

Wrocławski Obszar Metropolitalny nie został oficjalnie wyodrębniony jako jednostka przestrzenna, w związku z czym istnieje wiele definicji omawianego obszaru. W niniejszym artykule Wrocławski Obszar Metropolitalny rozumiany jest jako umowna jednostka urbanistyczno-przestrzenna, położona w centralnej części Niziny Śląskiej, w północno-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w skład której wchodzi sześć powiatów ziemskich (oleśnicki, oławski, średzki, trzebnicki,

wołowski, wrocławski) oraz miasto Wrocław [Korenik 2003]. Obszar charakteryzują intensywne procesy społeczno-gospodarcze, co skutkuje stałym wzrostem jego przewagi nad pozostałym obszarem regionu. Wraz z intensywnym rozwojem w metropolii kumulują się problemy charakterystyczne dla dużych ośrodków miejskich, takie jak wzmożona presja inwestycyjna czy słaba dostępność transportowa ośrodka centralnego, Wrocławia [Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego].

Wrocławski Obszar Metropolitalny zamieszkuje prawie 1,1 mln ludności, a jej zdecydowana większość (prawie 60%) to mieszkańcy ośrodka centralnego. Wrocław charakteryzuje zdecydowanie największa gęstość zaludnienia (2159 os./km²), ponad dziesięciokrotnie przekraczająca przeciętną gęstość zaludnienia Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Największym powiatem obszaru metropolitalnego jest powiat wrocławski, natomiast najmniejszym miasto Wrocław. Bardzo wyraźne zróżnicowanie kształtuje się w poziomie bezrobocia. Najniższa stopa bezrobocia występuje w powiecie wrocławskim (5,3%) i we Wrocławiu (5,5%), natomiast najwyższa w powiecie wołowskim (21,8%), a także oleśnickim (16%) i trzebnickim (14,4%). Niski poziom bezrobocia w dwóch pierwszych powiatach jest związany z ich wysoką atrakcyjnością inwestycyjną. Wrocław koncentruje na swoim obszarze podmioty biznesowe oraz usługowe, natomiast powiat wrocławski stworzył konkurencyjną ofertę skierowaną do podmiotów związanych z działalnością produkcyjną i logistyczną. Z kolei wysoki poziom bezrobocia we wskazanych powiatach wiąże się z brakiem lub niewielką liczbą dużych przedsiębiorstw, wysokim udziałem sektora rolnego w ogólnej strukturze gospodarki oraz niską dostępnością transportową Wrocławia dla mieszkańców wskazanych powiatów.

Tabela 1. Ogólna charakterystyka powiatów Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego

Powiat	Powierzchnia		Liczba ludności	Liczba ludności na 1 km ²	Stopa bezrobocia [%]
	[km ²]	udział w powierzchni województwa [%]			
Wrocławski	1 118	5,6	108 386	97	5,3
Średzki	704	3,53	49 828	71	13,1
Wołowski	675	3,38	47 332	70	21,8
Trzebnicki	1 025	5,14	78 703	77	14,4
Oleśnicki	1 049	5,26	103 782	99	16,0
Oławski	524	2,63	71 908	137	12,7
Wrocław	293	1,47	632 162	2 159	5,5
WrOM	5 388	27,00	1 092 101	202	12,7
Razem (Dolny Śląsk)	19 947	100	2 877 059	144	13,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Znaczne różnice występują również w strukturze gospodarczej i rozmieszczeniu zasobów ekonomicznych Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Ponad

40% podmiotów gospodarczych Dolnego Śląska zarejestrowanych zostało we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym. Dominującym ośrodkiem jest Wrocław, gdzie działa ponad 70% podmiotów obszaru metropolitalnego. Uwzględniając liczbę mieszkańców poszczególnych powiatów, dominacja ośrodka centralnego maleje. Najwięcej podmiotów na 100 mieszkańców występuje we Wrocławiu (17 podmiotów na 100 mieszkańców) oraz powiecie wrocławskim (14), natomiast najmniej w powiecie wołowskim (8) i oleśnickim (9,5). Wskaźnik ten jest związany z poziomem bezrobocia na wskazanych obszarach. Należy podkreślić, że aż 35 z 40 największych przedsiębiorstw metropolii ulokowanych jest we Wrocławiu, co wskazuje na wysoką atrakcyjność lokalizacyjną ośrodka centralnego. Liczba podmiotów zarejestrowanych w powiatach ma istotny wpływ na stopę rejestrowanego bezrobocia. Powiaty o niskim wskaźniku liczby podmiotów na 100 mieszkańców charakteryzuje wysoka stopa bezrobocia. Jest to związane z niskim poziomem przedsiębiorczości i koncentracją dużych podmiotów na terenie miasta Wrocław oraz powiatu wrocławskiego. Zdecydowana większość podmiotów zarejestrowanych na obszarze Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego to mikroprzedsiębiorstwa (ok. 95% ogółu), zatrudniające nie więcej niż dziewięciu pracowników. Przedsiębiorstwa te są elementem lokalnej bazy endogenicznej i wpływają na możliwości rozwojowe jednostki. Ze względu na ograniczoną mobilność mikro i małych przedsiębiorstw stanowią one strefę buforową lokalnych gospodarek w czasach kryzysu.

Tabela 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON wg wielkości (2013)

Jednostka terytorialna	Ogółem	Liczba podmiotów na 100 mieszkańców	0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej
Dolny Śląsk	347 561	12,08	334 801	10 251	2 145	303	61
Powiat oleśnicki	9 825	9,47	9 444	319	53	8	1
Powiat oławski	7 368	10,25	7 082	224	52	9	1
Powiat trzebnicki	8 647	10,99	8 325	269	47	6	0
Powiat wołowski	3 919	8,28	3 750	131	32	6	0
Powiat średzki	5 135	10,31	4 950	149	32	4	0
Powiat wrocławski	15 529	14,33	14 968	458	84	16	3
M. Wrocław	108 349	17,14	104 472	3 054	661	127	35
WrOM	162 140	14,85	156 215	4 713	993	179	40

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Na terenie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego od lat obserwowane są korzystne przemiany w strukturze sektorowej. Stale rozwija się sektor usług, a jednocześnie występuje silnie rozwinięty przemysł. Prawie jedna czwarta podmiotów metropolii działa w sektorze handlu hurtowego i detalicznego, silnie rozwinięte jest również budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Zna-

czący udział w gospodarce zajmuje także obsługa rynku nieruchomości oraz przetwórstwo przemysłowe. W odniesieniu do danych krajowych na terenie metropolii silnie rozwinięte są działy: opieka zdrowotna i pomoc społeczna, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego, informacja i komunikacja, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Jest to wynikiem specjalizacji metropolii w usługach biznesowych i teleinformatycznych, związane jest także z rozwojem funkcji metropolitalnych.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON według sekcji PKD 2007 we WrOM oraz w Polsce

Sekcje PKD 2007	WrOM	Polska
	Liczba podmiotów (% udział)	Liczba podmiotów (% udział)
Przetwórstwo przemysłowe	12 008 (7,4)	367 005 (9)
Budownictwo	18 613 (11,5)	477 925 (11,7)
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	38 609 (23,8)	1 074 744 (26,4)
Transport i gospodarka magazynowa	8 757 (5,4)	252 909 (6,2)
Informacja i komunikacja	6 939 (4,3)	116 971 (2,9)
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6 185 (3,8)	131 039 (3,2)
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	12 834 (7,9)	218 142 (5,6)
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	19 902 (12,3)	371 498 (9,1)
Edukacja	5 453 (3,4)	144 319 (3,5)
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8 540 (5,3)	10 990 (0,3)
Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	9 462 (5,8)	32 621 (0,8)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Gospodarki wchodzące w skład Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego wykazują duże zróżnicowanie pod względem analizowanych cech. Różnorodność gospodarek może stać się atutem Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, jednak niezbędne wydaje się wypracowanie powiązań funkcjonalnych pomiędzy jednostkami, utworzenie połączeń transportowych, które podniosą mobilność pracowników, a także wypracowanie wspólnej strategii rozwoju obszaru metropolitalnego jako jednostki przestrzennej. Pozwoli to na wykorzystanie potencjału gospodarek lokalnych i osiągnięcie efektu synergii.

4. Zakończenie

Na terenie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego występują znaczne dysproporcje pomiędzy powiatami, zarówno pod względem wielkości i liczby mieszkań-

ców, jak i w poziomie rozwoju gospodarczego. Jest to wynikiem zróżnicowania w występowaniu i wykorzystaniu zasobów endogenicznych. W strukturze gospodarczej metropolii zdecydowanie dominuje Wrocław, który koncentruje na swoim obszarze wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą oraz podmioty gospodarcze, w tym duże przedsiębiorstwa usługowe i biznesowe. Razem z powiatem wrocławskim charakteryzuje się niską stopą bezrobocia. Z kolei powiaty wołowski, oleśnicki i trzebnicki cechuje wysoki poziom bezrobocia, a tym samym niewykorzystanego potencjału endogenicznego. Jest to spowodowane brakiem dużych przedsiębiorstw na ich obszarze oraz niskim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców. Ponadto powiaty te cechują się ograniczoną dostępnością komunikacyjną i słabym połączeniem transportowym z Wrocławiem, co utrudnia mieszkańcom podjęcie pracy we Wrocławiu. Wrocławski Obszar Metropolitalny charakteryzuje również zróżnicowana struktura sektorowa. Na terenie Wrocławia dominują usługi, natomiast pozostałe gminy rozwijają się w oparciu o usługi lub przemysł [Korenik 2009]. Ponadto w powiatach trzebnickim i średzkim gospodarka lokalna stosunkowo silnie związana jest z sektorem rolnym (odpowiednio 30%, 23,8%). Analizowany obszar charakteryzuje rozwinięta gospodarka, duży potencjał społeczny i intelektualny, a także dogodne położenie, które stanowią o atrakcyjności omawianego obszaru. Zróżnicowanie wewnętrzne może stanowić przeszkodę w spójnym rozwoju metropolii, jednak odpowiednio wykorzystane będzie szansą na szybki rozwój Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. W tym celu konieczna jest dokładna delimitacja obszaru i stworzenie wspólnej, długofalowej strategii rozwoju całego obszaru. Niezbędne jest również wypracowanie powiązań pomiędzy jednostkami wchodzącymi w skład metropolii, w tym przede wszystkim powiązań gospodarczych i komunikacyjnych. Umożliwi to wykorzystanie potencjału endogenicznego, który nie tylko przyczyni się do rozwoju, ale także wpłynie stabilizująco na gospodarkę lokalną.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.
- Brol R. (red.), 1998, *Zarządzanie rozwojem lokalnym – studium przypadków*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Brol R., 2006, *Czynniki rozwoju regionalnego*, [w:] *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, s. 16.
- Jewtuchowicz A., 2005, *Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kogut-Jaworska M., Szewczuk A., Ziolo M., 2011, *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, C.H. Beck, Warszawa.
- Korenik S., 2003, *Dysproporcje w rozwoju regionów Polski – wybrane aspekty*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Korenik S., 1998, *Zarządzanie rozwojem lokalnym*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego. Doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 362.

- Korenik S., 2009, *Kształtowanie się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego w warunkach integracji europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Parysek J.J., 1997, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, <http://www.wbu.wroc.pl/index.php?strona=opracowania&id=18> (1.09.2014).
- Rogowska M., 2011, *Polityka rozwoju lokalnego – zarys nowych koncepcji*, Biblioteka Regionalisty, nr 11, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 230.
- Tuziak A., 2013, *Innowacyjność w endogenicznym rozwoju regionu peryferyjnego. Studium socjologiczne*, Scholar, Warszawa.
- Zakrzewska-Pótorak A., 2011, *Zasoby endogeniczne jako czynnik rozwoju lokalnego i regionalnego. Studium przypadków wybranych gmin województwa dolnośląskiego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Gospodarka przestrzenna XXI wieku – nowe wyzwania, red. S. Korenik, Z. Przybyła, UE, Wrocław, s. 588.